



R O Z S U D O K

V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ľubora Šeba a členov senátu JUDr. Jána Auxta a JUDr. Márie Šramkovej, v právnej veci žalobcu **P. J.**, bytom D., zastúpeného JUDr. Ladislavom Lukáčom, advokátom so sídlom Hlavná 19, 080 01 Prešov, proti žalovaným **1/ T. B.**, bytom P., **2/ R. T.**, bytom P., **3/ F. T.**, bytom P., **4/ J. J.**, bytom P., **5/ M. J.**, bytom, P., **6/ K. H.**, bytom P., všetci zastúpení spoločnosťou **PALŠA A PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA** spol. s r.o., so sídlom Masarykova 13, 080 01 Prešov, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Patrik Palša, o **náhradu za užívanie nehnuteľností**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 13 C 52/2009, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. júna 2012 sp. zn. 20 Co 1/2011, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalobca je povinný zaplatiť žalovaným na účet ich právneho zástupcu **PALŠA A PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA** spol. s r.o., vedený v peňažnom ústave V., č. účtu: X., VS: 20071804, náhradu trov dovolacieho konania v sume 349,06 € v lehote do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e

Žalobca žalobou doručenou súdu 24. februára 2009, s upraveným petitom zo dňa 9. marca 2009, žiadal zaviazať žalovanú 1/ na zaplatenie sumy 1.748,03 € so 6 % úrokom

z omeškania ročne od 24.2.2009 do zaplattenia, žalovaných 2/ a 3/ spoločne a nerozdielne na zaplattenie sumy 1.748,03 € so 6 % úrokom z omeškania ročne od 24.2.2009 do zaplattenia, žalovaných 4/ a 5/ spoločne a nerozdielne na zaplattenie sumy 1.748,03 € so 6 % úrokom z omeškania ročne od 24.2.2009 do zaplattenia, žalovaného 6/ na zaplattenie sumy 1.748,03 € so 6 % úrokom z omeškania ročne od 24.2.2009 do zaplattenia titulom náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva.

Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom z 1. decembra 2010 č.k. 13 C 52/2009-173 žalobu zamietol a vyslovil, že: „žalobca je povinný nahradiť žalovanej v 1. rade trovy konania vo výške 565,48 Eur, žalovanému v 2. rade trovy konania vo výške 548,50 Eur, žalovanej v 3. rade trovy konania vo výške 548,50 Eur, žalovanému v 4. rade trovy konania vo výške 548,50 Eur, žalovanej v 5. rade trovy konania vo výške 548,50 Eur a žalovanej v 6. rade trovy konania vo výške 565,48 Eur, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, na účet právneho zástupcu žalovaných.“ Súd prvého stupňa vykonal dokazovanie výsluchom žalobcu, listom vlastníctva, ako aj znaleckým posudkom. Vychádzal zo zistenia, že „žalobca je vlastníkom nehnuteľností zapísaných na LV č. X., okrem iného aj parcely KNC X. – zastavaná plocha a nádvorie o výmere 215 m². Na tomto pozemku sa nachádza bytový dom, súpisné číslo X., ktorý je v spoluvlastníctve žalovaných v 1. – 6. rade. Žalovní nadobudli vlastníctvo k bytom a k spoločným častiam a zariadeniam tohto bytového domu na základe zmlúv o prevode vlastníctva s Bytovým družstvom Prešov. Žalobca nehnuteľnosť kupoval v čase, keď na nej bytový dom už stál, pričom vedel o tom, že nehnuteľnosť je zastavaná bytovým domom.“ Súd prvého stupňa uviedol, že „v danom prípade bolo preukázané, že bytový dom, ktorý je v spoluvlastníctve žalovaných v 1. až 6. rade, stojí na pozemku, ktorý je vo vlastníctve žalobcu. Tento stav nastal v dôsledku nedokonalkej prípravy výstavby bytového domu, kedy nebolo prevedené majetko-právne vysporiadanie pozemku pod stavbou. Je teda zrejmé, že stavba žalobcov je postavená na cudzom pozemku, pričom táto situácia je upravená v ust. § 135c Občianskeho zákonníka.“ K námietke žalobcu, že žalovaným vzniká bezdôvodné obohatenie tým, že ich stavba leží na jeho pozemku, súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že v danom prípade nemôže žalovaným vznikáť bezdôvodné obohatenie, pretože pozemok žalobcu neužívajú bez právneho dôvodu – oprávňuje ich na to existujúce vecné bremeno. Zároveň konštatoval, že vecné bremeno v danom prípade už vzniklo na základe osobitného zákona, žalobca sa teda nemohol od žalovaných domáhať vyplatenia náhrady za vzniknuté vecné bremeno. Podľa súdu prvého stupňa takáto pohľadávka žalobcu mohla vzniknúť najneskôr od 1.

septembra 1993 a premlčuje sa vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote. Uviedol, že premlčacia doba v danom prípade uplynula 1. septembra 1996 a nakoľko žalovaní namietajú premlčanie pohľadávky žalobcu a žaloba bola podaná dňa 24. februára 2009, teda po uplynutí premlčacej doby, súd prvého stupňa konštatoval, že nemohol žalobcovi priznať pohľadávku ani z tohto právneho titulu, z uvedeného dôvodu žalobu zamietol. Podľa súdu prvého stupňa uplatňovanie práva žalobcom je v rozpore s dobrými mravmi, nakoľko žalobca nadobudol do vlastníctva nehnuteľnosť v situácii, o ktorej si musel byť vedomý, že vylučuje akékoľvek podnikateľské využívanie danej nehnuteľnosti. Súd prvého stupňa je toho názoru, že žalobcove reálne kroky nesmerovali k tomu, aby túto nehnuteľnosť podnikateľsky využíval, smerovali k tomu, aby od žalovaných vymáhal náhrady za užívanie pozemku, a tak sa žalovaní dostali do situácie, že ich stavba stojí na cudzom pozemku, nezavinene. O trovách súd prvého stupňa rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. Žalovaným podľa súdu prvého stupňa vznikli trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia u každého zo žalovaných za 11 úkonov právnej pomoci (prevzatie zastúpenia, vyjadrenie k žalobe a 9 x zastupovanie na pojednávaní).

Krajský súd v Prešove (ďalej „odvolací súd alebo krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 28. júna 2012 sp. zn. 20 Co 1/2011 rozsudok súdu prvého stupňa okrem výroku o trovách konania potvrdil. Návrh na prerušenie konania zamietol. Pripustil dovolanie na otázku, či bráni nejaké ustanovenie všeobecného záväzného právneho predpisu považovať náhradu za zákonné vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov“) za jednorázovú. Odvolací súd skúmal napadnutý rozsudok v zmysle zásad upravených v ust. § 212 O.s.p. spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, s nariadeným pojednávaním na deň 28. júna 2012 a zistil, že odvolanie odvolateľa vo veci samej nie je dôvodné a že návrh na prerušenie konania bolo dôvodné zamietnuť. V súvislosti s návrhom žalobcu na prerušenie konania do rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolačný súd“) o dovolaní v podobnej veci poukázal na znenie § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Podľa názoru odvolacieho súdu samotné podanie dovolania v podobnej veci nespĺňa požiadavku upravenú v citovanom ustanovení § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Odvolací súd vo vzťahu k odvolaniu žalobcu napadnutému rozsudku poukázal na to, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav, správne z neho vyvodil právne závery v súvislosti s konštatovaním premlčania nároku žalobcu a vo veci aj správne rozhodol. Odvolací súd nesúhlasí však s tvrdením súdu prvého stupňa, ktorý vo svojom rozhodnutí

vyslovil, že uplatňovanie žalobcu je v rozpore s dobrými mravmi, pretože žalobca nadobudol do vlastníctva nehnuteľnosť v situácii, o ktorej si musel byť vedomý, že vylučuje akékoľvek podnikateľské využívanie danej nehnuteľnosti, že jeho reálne kroky nesmerovali k tomu, aby túto nehnuteľnosť podnikateľsky využíval a smerovali k tomu, aby od žalovaných vymáhal náhradu za užívanie pozemku. Odvolací súd s takýmto názorom súdu prvého stupňa nesúhlasil z dôvodu, že žalobca podľa odvolacieho súdu môže obchodovať s nehnuteľnosťami, ktoré sú zastavané stavbami a žalobcovi nemožno brániť v takejto aktivite. Odvolací súd považuje námietku žalobcu, že medzi účastníkmi konania nedošlo k vyrovnaniu vzťahov medzi vlastníkom neoprávnenej stavby a žalovanými a vlastníkom pozemku žalobcom, za nedôvodnú. Podľa názoru odvolacieho súdu, za situácie, ak vecné bremeno žalovaných v danom prípade vzniklo na základe osobitného zákona, žalobca sa mohol od žalovaných domáhať vyplatenia náhrady za vecné bremeno. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že takáto pohľadávka žalobcu mohla vzniknúť najneskôr od doby účinnosti zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, teda od 1. septembra 1993 a premlčuje sa vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote. Zároveň konštatoval, že rovnako správne to uviedol súd prvého stupňa. Odvolací súd konštatoval, že premlčacia doba uplynula 1. septembra 1996 a žalobcovi tak nebolo možné priznať pohľadávku, ktorej premlčanie namietali žalovaní. Za zásadný záver považuje odvolací súd skutočnosť, že v predmetnej veci nejde o nárok z protiprávneho stavu, ale o nároky, ktoré vyplývajú vlastníčkovi trpiaceho pozemku zo zákonom predpokladaného stavu. Vyriešenie dovolacej otázky, ktorú odvolací súd pripustil v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p., je podľa jeho názoru významná z dôvodu názoru prezentovaného žalobcom v tomto konaní, že je oprávnený na opakujúce sa plnenie, podobne ako pri inštitúte bezdôvodného obohatenia, pričom však súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd zhodne kvalifikujú možný nárok žalobcu len v podobe náhrady jednorazovej, ktorú si však žalobca v tomto konaní neuplatnil. Odvolací súd v súvislosti s otázkou, či náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov môže byť jednorazová, zastáva názor, že: „táto náhrada je jednorazová, pretože vecné bremeno charakterizuje občianske právo ako právo niekoho iného, než vlastníka veci, ktoré ho obmedzuje tak, že je povinný niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať. Zákonné vecné bremená tento charakter majú tiež. Ich režim nie je totožný s režimom zmluvných vecných bremien, pretože sa riadia špeciálnou úpravou právnych predpisov, nejedná sa však o komplexnú úpravu, ktorá by vylučovala použitie všeobecnej úpravy občianskeho práva o vecných bremenách. Podľa názoru odvolacieho súdu ak špeciálne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa režim

všeobecnou úpravou občianskoprávnou.“ Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia vyslovil názor, že aj keď v danom prípade zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 tohto zákona, vzniká za náhradu, je potrebné v tejto súvislosti vychádzať aj z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len listina) a z čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Ďalej konštatoval, že vecné bremeno vzniká in rem a vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na zmenu vlastníctva a tak nemožno jeho vznik posudzovať samostatne u každého vlastníka zaťaženého pozemku. Z toho podľa odvolacieho súdu vyplýva, že finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová, a teda nemá charakter opakovaného plnenia (renty), pričom považuje za nelogické, aby pri každej zmene vlastníctva mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno. Odvolací súd v odôvodnení zaujal názor, že zákonodarca explicitne neupravil mechanizmus opakujúceho plnenia z práva na primeranú náhradu zo zákonného vecného bremena. Ak by tento cieľ podľa odvolacieho súdu zákonodarca sledoval, nepochybne by takáto regulácia opakujúceho sa plnenia bola v zákone presne stanovená.

Proti tomuto rozsudku podal žalobca dovolanie z dôvodu, že sa mu postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), na základe vykonaného dokazovania dospel odvolací súd k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a že samotné rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Žalobca v dovolaní uviedol, že sa nedomáha jednorazovej náhrady za zriadené vecné bremeno – tzn. „vyplatenia náhrady za vecné bremeno“, ako to nesprávne uviedol súd prvého stupňa, ale domáha sa náhrady za nútené obmedzenie vlastníckeho práva, a to za vymedzené časové obdobie. Namietal, že odvolací súd nevyvrátil argumenty, na ktoré v konaní poukazoval a v rámci hodnotenia dôkazov sa adekvátne, čo do myšlienkových konštrukcií racionálne logickým spôsobom nevysporiadal s jeho argumentáciou. Žalobca tvrdil, že odvolací súd nedal odpoveď na jeho kľúčové námietky, hoci tieto námietky uviedol písomne v návrhu, vyjadreniach ako aj v odvolaní. Podľa žalobcu opomenutie dôkazov zakladá nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok dôvodov a zároveň jeho protiústavnosť. Žalobca v dovolaní uvádza, že z rozsudku odvolacieho súdu nevyplýva, že odvolací súd rozhodoval o jeho námietkach a že právne odôvodnenie odvolacieho súdu je nedostačujúce a odvolací súd tak zaťažil svoje konanie vadou v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Podľa žalobcu tvrdenie, že náhrada za obmedzenie

vlastníckeho práva vecným bremenom môže byť iba jednorazová, nemá žiadnu oporu v zákone. Podľa neho, ani toto tvrdenie súdy neodôvodnili citáciou žiadneho zákona alebo iného ustanovenia záväzného právneho predpisu. Z uvedeného vyplýva, že náhrada môže mať formu jednorazovú, ale aj formu pravidelného plnenia (renty). Žalobca nesúhlasil so znením a odôvodnením dovolacej otázky, pretože podľa jeho názoru rovnako neexistuje ani žiadne ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vo forme opakujúceho sa plnenia. Žalobca navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaní 1/ až 6/ vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhli, aby dovolací súd dovolanie proti napadnutému rozsudku odvolacieho súdu zamietol a žalobcu zaviazal na náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) preskúmal dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolaniu nemožno vyhovieť.

Dovolací súd je podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. viazaný rozsahom dovolania a uplatneným dovolacím dôvodom; z úradnej povinnosti skúma iba vady uvedené v § 237 O.s.p., a iné vady konania len vtedy, pokiaľ by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vady v zmysle § 237 O.s.p. ani iné vady konania však z obsahu spisu nevyplývajú.

V konaní pred prvostupňovým i odvolacím súdom boli rešpektované procesné práva žalobcu, najmä právo skutkovo a právne argumentovať, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom aj k právnej stránke veci. Zjavne neopodstatnenou bola žalobcova námietka o odňatí možnosti konať pred súdom tým, že odvolací súd sa nevysporiadal s argumentačnými tvrdeniami, na ktoré poukazoval žalobca a zároveň nedal odpoveď na kľúčové námietky žalobcu, ako aj námietka žalobcu, že opomenuté dôkazy zo strany odvolacieho súdu zakladajú nepreskúmateľnosť rozhodnutia a jeho protiústavnosť.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu

v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Táto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj článok 46 a nasl. ústavy a článok 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

O odňatie možnosti konať pred súdom nejde v prípade, ak súd nevyhoví návrhu účastníka, ale postupuje v súlade s Občianskym súdnym poriadkom, súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Procesný postoj účastníka konania zásadne nemožno bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodnúť podľa nich. Súd je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky, alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (IV. ÚS 329/04).

Nepreskúmateľnosť rozhodnutia je treba považovať za porušenie práva na spravodlivý súdny proces, ktoré napĺňa znaky odňatia možnosti konať pred súdom podľa ust. § 237 písm. f/ O.s.p. Povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada i so špecifickými námietkami účastníka.

Právo na odôvodnenie rozhodnutia je súčasťou práva na spravodlivý súdny proces, zaručeného Dohovorom (čl. 6 ods. 1), neznamená to však povinnosť súdu sa v odôvodnení rozhodnutia zaoberať všetkými skutočnosťami, tvrdenými účastníkmi konania. Rozhodnutie súdu nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale musí spĺňať parametre zákonného rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.).

Dovolací súd ďalej uvádza, že v zmysle ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p., v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal

a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Procesný postup odvolacieho súdu bol v súlade so zákonom a nemal za následok odňatie možnosti žalobcu pred súdom konať. Samotným rozhodnutím odvolací súd preto neporušil základné právo žalobcu na spravodlivú ochranu jeho práv.

Dovolací súd konštatuje, že rozhodnutie odvolacieho súdu netrpí vadou uvedenou v ust. § 237 písm. f/ O.s.p., keďže rozsudok odvolacieho súdu má náležitosti vyžadované podľa ust. § 157 ods. 2 O.s.p. a odvolací súd svoj právny záver o jednorazovej finančnej náhrade za vznik vecného bremena, ktorá nemá charakter opakovaného plnenia na požadovanom určení, aj náležite a presvedčivo odôvodnil.

V ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že toto rozhodnutie je zásadného právneho významu. Občiansky súdny poriadok nevysvetľuje, čo treba rozumieť pod rozhodnutím zásadného právneho významu, bezpochyby ním ale je také rozhodnutie, ktoré rieši dosiaľ nenastolenú alebo len v iných súvislostiach prezentovanú a právne inak riešenú otázku takým spôsobom, ktorý je významný zo širších hľadísk, teda nielen v konkrétnej prejednávanej veci. Vzhľadom na to realizácia uvedeného oprávnenia odvolacieho súdu musí mať vždy povahu výnimočnosti a vychádzať z prísneho rešpektovania zákonných podmienok, vymedzujúcich rozsah tohto oprávnenia. Možnosť založiť prípustnosť dovolania samozrejme neznamená, že by odvolací súd bol oprávnený vysloviť prípustnosť dovolania kedykoľvek a úplne podľa svojej (ničím neobmedzenej a ľubovoľnej) úvahy; jeho úvahu zákon striktno ohraničuje do rámca posúdenia zásadnosti rozhodnutia po právnej stránke.

Procesná možnosť odvolacieho súdu založiť prípustnosť dovolania nesmie ani v spomenutom rámci právnej zásadnosti rozhodnutia viesť k prenášaniam ťažiska rozhodovania odvolacieho súdu na súd dovolací. Aj v prípade reálnosti predpokladu, že účastníci využijú procesnú možnosť, vytvorenú odvolacím súdom tým, že vyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3 O.s.p.), a že sa teda vecou bude zaoberať dovolací súd, musí sa odvolací súd sám vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi okolnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené

vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré zaujal. Dostatočné vysvetlenie skutkových a právnych záverov má v prípade dovolania pripusteného podľa ustanovenia § 238 ods. 3 O.s.p. osobitný význam, lebo ak odvolací súd vysloví prípustnosť dovolania, je dovolateľ oprávnený napadnúť jeho rozhodnutie len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to práve len v tej konkrétne vymedzenej otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené. Aj z týchto dôvodov treba, aby spôsob, ktorým odvolací súd formuloval odôvodnenie výroku zakladajúceho prípustnosť dovolania, nevyvolával ďalšie otázky, prípadne potrebu bližšieho výkladu toho, čo mal odvolací súd na mysli pri pripustení dovolania alebo v čom konkrétne spočíva zásadný právny význam jeho rozhodnutia.

V nadväznosti na vyššie uvedený výklad ustanovenia § 238 ods. 3 O.s.p. dospel dovolací súd k záveru, že spôsob, akým odvolací súd v prejednávanej veci vymedzil právnu otázku, pre ktorú pripustil dovolanie, spĺňa vyššie uvedené podmienky.

Odvolací súd pripustil dovolanie na otázku, ktorá je podľa jeho názoru zásadného právneho významu a síce, či bráni nejake ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu považovať náhradu za zákonné vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov za jednorazovú. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia zaujal právny názor (zhodný s názorom súdu prvého stupňa), že náhradu za zriadenie vecného bremena podľa ustanovenia § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov treba považovať za náhradu jednorazovú a na ním (všeobecne) položenú dovolaciu otázku aj odpovedal a zdôvodnil svoj právny názor. Rovnako zaujal aj záver k otázke, či naopak finančná náhrada za vznik vecného bremena má charakter opakovaného plnenia (renty). Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia zaujal názor, že zákonodarca explicitne neupravil mechanizmus opakujúceho plnenia z práva na primeranú náhradu zo zákonného vecného bremena. Ak by tento cieľ sledoval, nepochybne by podľa odvolacieho súdu takáto regulácia opakujúceho sa plnenia bola v zákone presne stanovená.

Odvolací súd tak v súlade so zásadou preskúmateľnosti, presvedčivosti a zrozumiteľnosti súdnych rozhodnutí v odôvodnení svojho rozhodnutia sám vyriešil právnu otázku, pre ktorú pripustil dovolanie a vysvetlil, z akých dôvodov považoval za správny ten právny názor, z ktorého pri posúdení veci vychádzal.

V danom prípade bolo dovolanie prípustné podľa § 238 ods. 3 O.s.p., t. j. len preto, že jeho prípustnosť vyslovil vo svojom potvrdzujúcom rozsudku odvolací súd, ktorý zároveň v odôvodnení rozsudku vymedzil otázku po právnej stránke zásadného významu. To znamená, že žalobca bol oprávnený napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to iba v otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené, t. j. v otázke, či bráni nejake ustanovenie všeobecného záväzného právneho predpisu považovať náhradu za zákonné vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov za jednorázovú. Predmetom súdneho posudzovania dovolacím súdom môžu byť potom len právne otázky [na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený ani vybavený procesnými prostriedkami (§ 243a ods. 2, veta druhá O.s.p.)] súvisiace s posúdením, či napadnuté rozhodnutie spočíva na správnom právnom posúdení veci.

Vecné bremeno okrem toho, že môže vzniknúť písomnou zmluvou, na základe závetu, rozhodnutím súdu, môže vzniknúť aj zriadením zo zákona. Zákonom zriadené vecné bremeno je vlastník povinný rešpektovať v nevyhnutnej miere a rozsahu a za obmedzenie svojho vlastníckeho práva má právo žiadať náhradu. U vecných bremien zriadených priamo zo zákona ide vo svojej podstate o určitý druh verejnoprávneho obmedzenia vlastníka nehnuteľností. Toto obmedzenie vlastníckych práv je výrazom prevahy verejného záujmu vzťahujúceho sa k určitému chodu alebo zariadenia nad záujmom jednotlivca bez toho, aby toto zasahovanie bolo podmienené súhlasom zo strany dotknutého vlastníka a bez toho, aby existencia obmedzenia podávajúca sa z vecného bremena bola zrejماً zo zápisu v katastri nehnuteľností.

Podľa ustanovenia § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ak vlastník domu nie je vlastníkom pozemku, vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktoré sa zapíše do katastra nehnuteľností.

Podľa ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka, ak niekto zriadi stavbu na cudzom pozemku, hoci na to nemá právo, môže súd na návrh vlastníka pozemku rozhodnúť, že stavbu treba odstrániť na náklady toho, kto stavbu zriadil (ďalej len „vlastník stavby“). Pokiaľ by odstránenie stavby nebolo účelné, prikáže ju súd za náhradu do vlastníctva vlastníkovi pozemku, pokiaľ s tým vlastníkom pozemku súhlasí. Súd môže usporiadať pomery medzi

vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby aj inak, najmä tiež zriadiť za náhradu vecné bremeno, ktoré je nevyhnutné na výkon vlastníckeho práva k stavbe.

Právna teória a súdno-aplikačná prax rešpektuje právny princíp, ktorý je vyjadrený pravidlom „lex specialis derogat generali“ (zvláštny zákon ruší zákon všeobecný). Za predpokladu, že ide o predpisy rovnakej právnej sily. Zvláštna úprava, t. j. užšia právna norma má prednosť pred úpravou všeobecnou, t. j. normou širšou, ktorá sa uplatní len tam, kde zvláštny predpis vec neupravuje. Tento kontravalentný vzťah špeciality a subsidiarity existuje medzi rôznymi právnymi predpismi (napr. vzťah obchodného zákonníka ako osobitného predpisu „lex specialis“ a občianskeho zákonníka ako všeobecného predpisu „lex generalis“).

Vecné bremená zriadené na základe zákona majú špecifický režim, upravený verejnoprávnymi predpismi, na základe ktorých boli zriadené. Zároveň však majú aj súkromnoprávny prvok. Vecné bremeno totiž charakterizuje občianske právo ako právo niekoho iného než vlastníka veci, ktorého obmedzuje tak, že je povinný niečo trpieť, niečo sa zdržať alebo niečo konať. Tzv. zákonné vecné bremená tento charakter majú tiež. Ich režim nie je úplne totožný s režimom zmluvných vecných bremien, pretože sa riadia špeciálnou úpravou právnych predpisov, avšak nejedná sa o komplexnú úpravu, ktorá by vylučovala použitie všeobecnej úpravy občianskeho práva o vecných bremenách. Preto pokiaľ tieto špeciálne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa ich režim všeobecnou úpravou občianskoprávnou. Na danú problematiku je ďalej nutné pozeráť podľa zásady nepravnej retroaktivity. Podľa tejto zásady vyplývajú práva a povinnosti zo zriadeného vecného bremena nielen z právnej úpravy, na ktorej základe vznikli, ale aj zo zákonnej úpravy zákonných vecných bremien. Pokiaľ súčasné špeciálne predpisy zákonných vecných bremien neupravujú náhrady súvisiace s ich výkonom, je potrebné použiť úpravu súkromnoprávnu. (vid'. nález Ústavného súdu Českej republiky, PL. ÚS 25/04).

Subsidiárne použitie všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka vyplýva aj z ustanovenia § 3 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, podľa ktorého „ak tento zákon neustanovuje inak, vzťahuje sa na práva a povinnosti vlastníkov domov, bytov a nebytových priestorov Občiansky zákonník a osobitné predpisy.“ Preto aj keď v danom prípade zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 tohto zákona vzniká len za náhradu, je potrebné

v tejto súvislosti vychádzať aj z čl. 11 ods. 4 Listiny, ako aj z čl. 20 ods. 4 ústavy a v kontexte s tým aj s úpravou obsiahnutou v Občianskom zákonníku v ustanovení § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka.

Finančná náhrada za zriadenie vecného bremena je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné vecné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne u každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorázová a teda nemá charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno.

K žalobcovej citácii nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), sp. zn. IV. ÚS 70/2011 z 23. júna 2011 je potrebné uviesť, ako uviedol aj ústavný súd vo svojom náleze, sp. zn. II. ÚS 506/2011 z 3. novembra 2011, že riešená problematika nie je obdobná s teraz riešenou vecou. Sťažovateľ totiž v uvedenej veci požadoval vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vlastníka stavby získal na úkor jeho právneho predchodcu ako vlastníka pozemku z titulu, že nemohol disponovať so svojím pozemkom. Nešlo teda o vysporiadanie práva k neoprávnenej stavbe podľa ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka. Dôvodom zrušenia rozsudku krajského súdu (sp. zn. 17 Co 104/2010) v cit. náleze ústavného súdu bola skutočnosť, že krajský súd sa v odôvodnení nezaoberal nárokom na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku zriadeným vecným bremenom.

Dovolací súd dospel k záveru, že názor odvolacieho súdu v predmetnej veci, že ide o finančnú náhradu za vznik vecného bremena, ktorá je jednorazovou náhradou, je správny, a teda neexistuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo tomuto záveru, pričom poukazuje aj na nález ústavného súdu, sp. zn. IV. ÚS 227/2012 z 3. mája 2012, v ktorom ústavný súd vyslovil názor, že považuje takýto záver za „ústavne udržateľný.“ Ústavný súd tak v citovanom náleze akceptoval názor krajského súdu (sp. zn. 4 Co 66/2011), o jednorazovej náhrade za vznik vecného bremena v obdobnom prípade tak, ako to podľa tohto konajúceho krajského súdu „vyplýva napr.

z § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka a zo sťažovateľom predloženého rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4 Cdo 89/2008 vo veci vecného bremena.“

Dovolací súd uvádza, že nárok vo forme náhrady peňažného plnenia za užívanie nehnuteľnosti je nepochybne právom majetkovej povahy, ktoré podlieha premlčaniu v zmysle § 100 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom tu nie je osobitná úprava ohľadom dĺžky premlčacej doby, takže platí všeobecná premlčacia doba v trvaní troch rokov, ktorá plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať prvý raz. Predmetné právo sa mohlo vykonať v prvý deň účinnosti zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ktorý zo zákona zriadil toto vecné bremeno, pričom tento zákon nadobudol účinnosť 1. septembra 1993, trojročná premlčacia doba teda uplynula 1. septembra 1996 a návrh na začatie konania bol podaný po jej márnom uplynutí. Vo veci nie je relevantnou skutočnosťou, že žalobca nadobudol vlastnícke právo k predmetnému pozemku v roku 2007, nakoľko na plynutie premlčacej doby nemá vplyv zmena v osobe veriteľa, alebo dlžníka (§ 111 Občianskeho zákonníka). Premlčacia doba začala plynúť účinnosťou zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, a bez ohľadu na skutočnosť, že až neskôr sa žalobca stal vlastníkom predmetného pozemku, uplynula v roku 1996.

Dovolací súd pre úplnosť uvádza, že žalobca sa stal vlastníkom sporného pozemku, na ktorom sa nachádza bytový dom vo vlastníctve žalovaných v roku 2007, avšak spolu s prevodom vlastníckeho práva prešlo na neho aj obmedzenie, spočívajúce v trpení zákonom zriadeného vecného bremena k predmetnému pozemku, upravujúceho pomery existujúcej stavby – bytového domu k pozemku v jeho vlastníctve. Náhrada na zaplatenie odplaty za užívanie vecného bremena vznikla iba pôvodnej vlastníčke a nie samotnému žalobcovi. Rovnaký záver vyslovil aj ústavný súd vo svojom náleze, sp. zn. III. ÚS 13/2010 zo dňa 20. januára 2010.

V dovolacom konaní úspešným žalovaným vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Úspešní žalovaní v dovolacom konaní podali návrh na uloženie povinnosti nahradiť im trovy tohto konania v sume 349,08 € za jeden úkon právnej služby, a to za písomné podanie vo veci samej zo 19. novembra 2013 (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd im priznal náhradu, ktorá spočíva v odmene advokáta za jednu právnu službu, ktorú poskytol žalovaným. Sadzbu tarifnej odmeny určil podľa § 10

ods. 1 v spojení s ustanovením § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. c/ vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytnutie právnych služieb v sume 244,02 € (40,67 x 6), čo s režijným paušálom (7,81 € x 6) a DPH predstavuje spolu 349,06 €.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. marca 2015

JUDr. Ľubor Š e b o, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Vanda Šimová